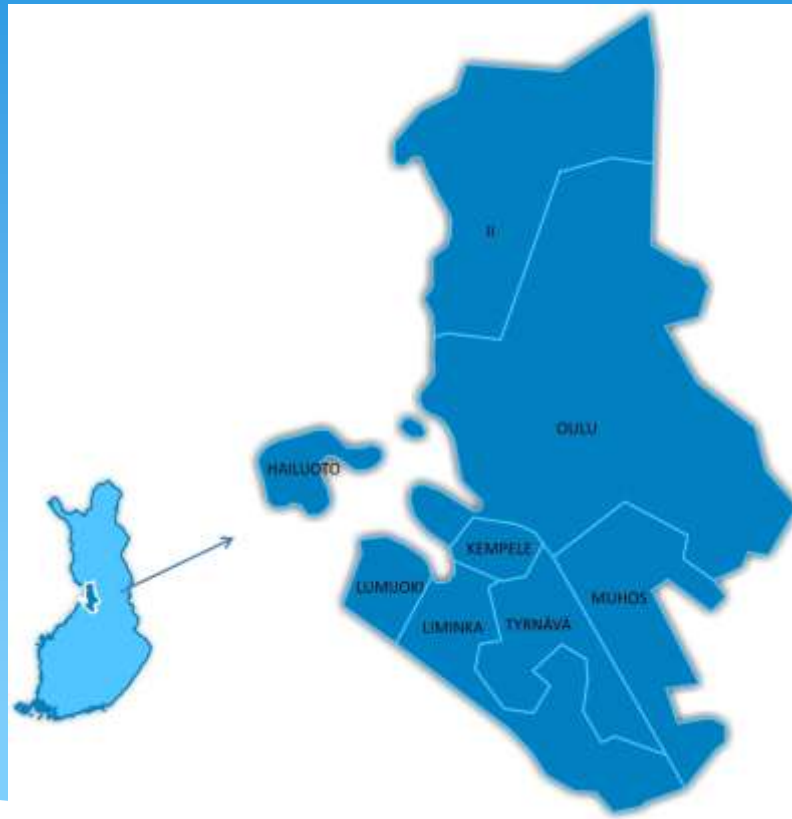


Oulun seudun kuntajakoselvityksen julkistamistilaisuus 12.12.2014



Selvityshenkilöt Janne Antikainen, Claes Krüger ja Markku Mölläri

Kuntajakoselvittäjien esitys

Kuntajakoselvittäjät esittävät, että Oulun seudulla ei tehdä muutoksia kuntajakoon toistaiseksi. Kunnat ottavat tähän esitykseen kantaa valtuustoissa huhtikuuhun 2015 mennessä.

- Selvityksessä esille tulleet **potentiaaliset hyödyt eivät ole toistaiseksi saavutettavissa** kuntajaon muutoksilla eivätkä kuntarakennelain kehittämistavoitteet tai kuntarakennelain 4 § tekijät toteudu, vaikka kahdeksan kuntaa muodostavat yhtenäisen toiminnallisen työssäkäyntialueen.
- Selvityksessä eriteltyjen syiden lisäksi kuntajaon muuttamisen edellytyksiä heikentävät **yleisen tahtotilan puute**, meneillään olevien **palvelu- ja kuntarakenneuudistusten aiheuttama epäselvyys** kuntien toimintaympäristöön sekä Oulun vuonna 2013 toteutetun **kuntaliitoksen** vaikutukset keskuskaupungin kehittämiseen ja palveluihin.
- **Kuntarakennetarkasteluun on syytä palata** kun kuntien toimintaympäristöön liittyvät rakennemuutokset ovat selvillä, sillä 2020-luvulla kuntien toimintaympäristö tulee muuttumaan olennaisesti nykyisestä.

Kuntajakoselvittäjien esitys

Selvityksen loppuvaiheessa julkaistiin Sote – ratkaisun vaikutukset kuntatalouteen. Alustavien tietojen perusteella näyttää, että Oulun seudun kuntien talouteen tulee kohdistumaan suuri paine. Selvitysprosessissa ei ole aikataulun vuoksi ollut mahdollisuutta huomioida tarkemmin SOTE –linjausten vaikutuksia eikä käydä keskustelua kuntien kanssa asiasta. Selvitysmiehet esittävät, että valtuustoissa selvityksestä päätettäessä käydään keskustelu ja tehdään arvio sote – linjausten vaikutuksesta myös kuntarakenne huomioiden.

Perustelut:

Selvityshenkilöt ovat tuottaneet kuntarakennelain 16 § edellyttämällä tavalla tietoja ja arvioineet niiden pohjalta kaikkien eri kuntaliitosvaihtoehtojen ja nykyisen kuntajaon hyötyjä ja haittoja.

Kuntajakoselvittäjien esitys

Oulun kaupunkiseudun kuntarakennetarkastelu poikkeaa muista meneillään olevista erityisten kuntajakoselvitysalueista siinä, että merkittävä **monikuntaliitos** Oulun, Haukiputaan, Kiimingin, Oulunsalon ja Yli-lin välillä toteutettiin 2013, sitoen vieläkin Oulun kaupungin kehittämisen resursseja ja huomiota. Vaikkakin intressejä kuntaliitoksiin olisi, ei Oululla ole realistisia mahdollisuuksia uusiin liitoksiin tällä hetkellä.

Selvitysmiehet katsovat kuntaliitosvertailujen perusteella, että **kehyskuntien keskinäiset liitokset eivät koko kaupunkiseudun toimivuuden ja rakenteen kannalta merkittävästi muuttaisi tilannetta**. Tämän vuoksi selvityksessä on päädytty kuntaliitosvaihtoehtojen vertailussa käyttämään vaihtoehtona kaikkien kahdeksan kunnan liitosvaihtoehtoa.

Oulun seudun alueella on **kattava ja hyvä palveluverkosto**. Jokainen kunta **pystyy** tällä hetkellä huolellisella taloudenpidolla **järjestämään palvelunsa** ja riittävät elinolosuhteet kuntalaisilleen. Tämä merkitsee erityisesti selvitysalueen pienimmille kunnille jatkossa talouden huolellista seurantaa ja herkkää reagointia talouden tasapainottamistarpeisiin.

Yhdyskuntarakenteeseen liittyvät asiat kuten maa- ja tonttipolitiikka sekä asuntopolitiikka on hoidettu **onnistuneesti seudullisten linjausten mukaisesti**, eikä tällä hetkellä ole olemassa yksittäisiä yhdyskuntarakenteen kehittämiseen vaikuttavia kohteita, joiden kehittäminen saisi merkittävästi lisäpontta tai -vauhtia kuntaliitoksesta.

Kuntajakoselvittäjien esitys

Selvityksessä on esitetty useita tekijöitä, joiden vuoksi kunnissa ei ole juuri nyt tahtotilaa ja edellytyksiä liitokselle. Kuntien asettaman ohjausryhmän ja kuntien kannanotoissa on johdonmukaisesti korostettu koko selvityksen ajan **kuntien itsenäisyyttä ja yhteistyönäkökulmaa**.

On tärkeää, että **valtuustoissa** käydään **keskustelu** ja tehdään päätökset kuntien itsenäisyyden ja kuntaliitosten välillä kuntajakoselvityksen pohjalta. Lisäksi on tärkeää, että kunnat arvioivat jatkuvasti tulevaisuuden toimintamalleja ja kuntajakoselvityksessä esille tulleita keskeisiä mittareita.

Selvityksessä on tuotettu laajat kyselyt, joilla kerättiin kaikista kunnista kuntalaisten, päättäjien, sidosryhmien ja kuntien henkilöstön näkökulmia selvityksen eri vaiheissa. Kyselyt ovat antaneet kattavan, **selkeän ja yhtenäisen viestin liitoshaluttomuudesta** seudulla, eikä siksi ole tarvetta järjestää kansanäänestystä seudulla. Selvityshenkilöt kuitenkin korostavat, että seudulla on tästä huolimatta jatkettava kuntalaisten aktivointia ja edistettävä vuoropuhelua alueen kuntien, päättäjien, yritysten ja kuntalaisten välillä sekä edistettävä vapaaehtoista kuntien välistä yhteistyötä.

Kuntajakoselvittäjien esitys

Kuntakenttä on selvitystyön aikana ollut **suurten muutosten keskellä**. Oulun seudun tulevaisuuden osalta tärkeässä osassa ovat meneillään olevat uudistukset. Kuntien rooli, tehtävät ja toimintaedellytykset muuttuvat erityisesti sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen, suunniteltujen toisen asteen koulutuksen järjestämisen muutosten sekä valtiosuusuudistuksen myötä. Keskeisissä kansallisissa uudistuksissa tiedettäneen todellinen toteutumisen muoto ja vaikutukset vuonna 2016 tai 2017, jonka jälkeen voidaan vasta arvioida kuntien asemaa ja kuntarakennetta uudestaan. Toteutumisen muotoon vaikuttanee myös vuonna 2015 asetettava uusi hallitus ja sen valitsema kuntapolitiikka.

Selvitysmiehet katsovat, että mikäli keskeiset kuntien toiminnot seudullistuvat tai alueellistuvat lähivuosina, on **2020-luvulla selvitysalueella erittäin todennäköisesti tarve ja edellytykset koko seudun kattavalle tehostavalle kuntaliitokselle** – edellyttäen, että kansalliset linjaukset keskeisistä politiikkauudistuksista ovat toimeenpanovaiheessa ja kuntien talouteen keskeisesti vaikuttava valtiosuusuudistus on saatettu loppuun. Tämän vuoksi Oulun seudun kuntarakennetta voidaan tarkastella uudestaan vasta kun näihin rakenteellisiin muutoksiin on saatu selvyys. Oulun vuonna 2013 toteutunut kuntaliitos on nykyisen valtuustokauden jälkeen ”sisäänajettu”, mahdollistaen myös uusien liitosten tarkastelun.

Kasvu ja elinvoima

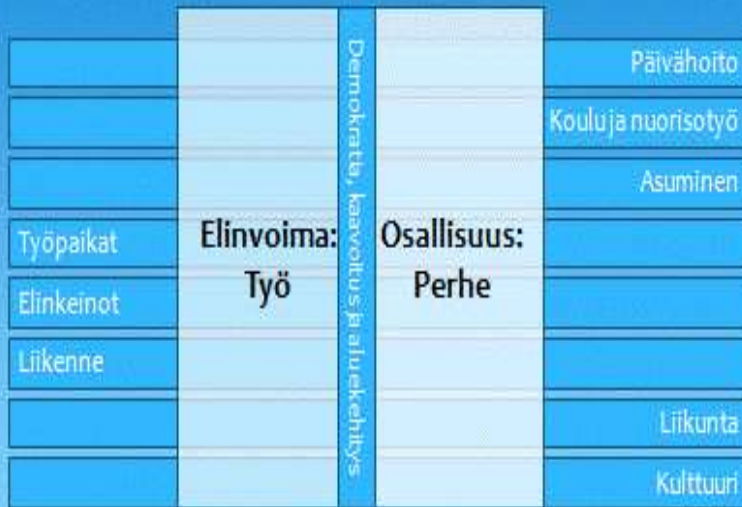
- * Oulun seutu on käynyt läpi rajua kolminkertaista rakennemuutosta, joka on heijastunut erityisesti aluetalouden tunnuslukuihin ja työttömyyteen. Väestökasvu on seudulla suotuisaa, kasvun hallinta on tehtävä yhteisesti.
- * Kasvupolitiikan ytimessä on uusien työpaikkojen luonti, vienti ja alueelliset arvoketjut. Oulun seudulla on tehtävä yhteisiä isoja avauksia kasvupolitiikassa.
- * Oulun seudun elinkeinoelämän yhteisessä kehittämisessä kannattaa keskittyä luonnontalouteen (Luonnonvara-Suomi), jossa kuntien intressit ovat yhteneväiset ja toisiaan täydentävät. Kasvun kehittämisessä huomioidaan myös Teknologia- ja Palvelu-Suomen kehittyminen ja siihen liittyvät yhteiset kasvun kärjet.

Kasvu ja elinvoima

- * Kahdeksan kuntaa muodostaa yhtenäisen – ja kaksisuuntaisen työssäkäyntialueen. Oulun kehitys heijastuu vahvasti naapurikuntiin (sekä positiiviset että negatiiviset käänteet), keskinäisriippuvuus on kasvanut.
- * Elinkeinoelämän kehittäminen on uudessa Oulussa organisoitu BusinessOuluun, jonka ”sisäänajo” (käynnistys- ja kiihdytysvaihe) on vieläkin kesken.
- * Kaikkein tärkeintä on, että elinkeinoelämästä päätetään, linjataan ja toimeenpannaan samoilla paikallisilla ja alueellisilla tasoilla kuin missä tehdään muuta MALPE-politiikkaa. Linjauksista voidaan jo nykyisillään sopia seudullisesti, kun taas kehittämisen toimeenpano on kuntien tasolla.

Palveluiden tulevaisuus

Kunnan uusi rooli

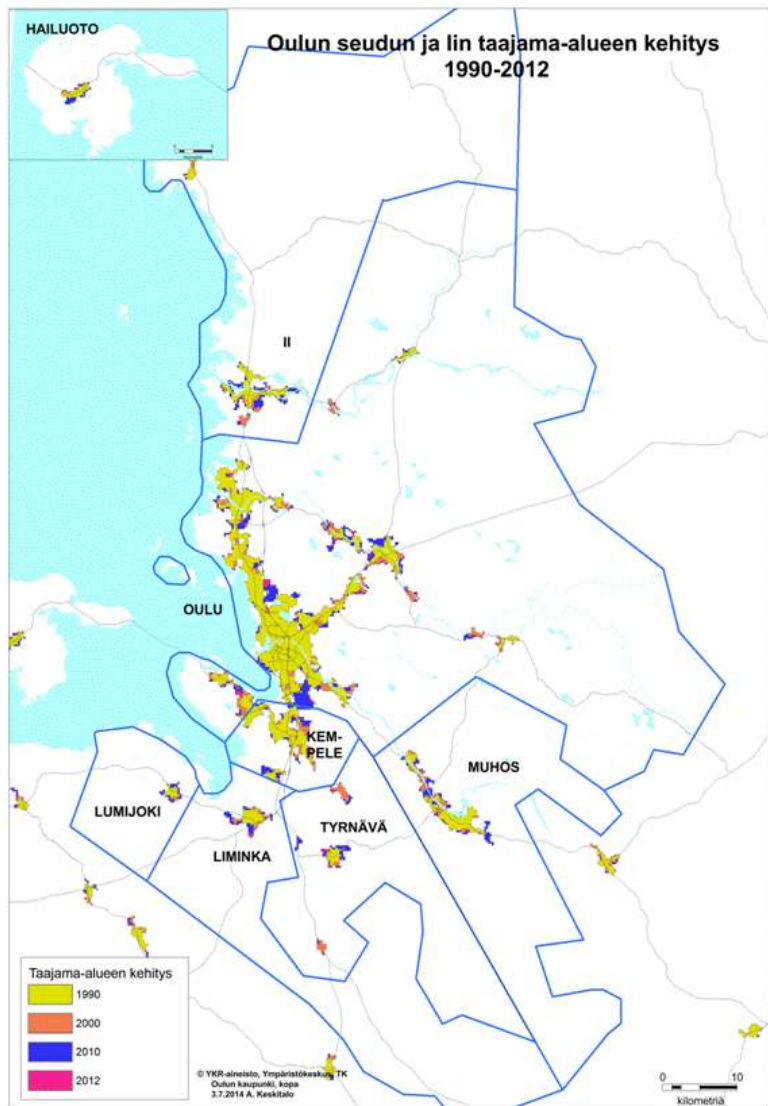


SOTE

- Oulun seudun palveluverkko on nyt kattava ja palvelut pääsääntöisesti hyvin saavutettavissa. Kasvava palvelutarve tulevaisuudessa kohdistuu erityisesti kouluikäisiin, lukioikäisiin ja vanhuspalveluihin.
- Erityisesti vanhuspalvelut saatava tehokkaaksi ikärakenteen muutoksen kohdistuttua erityisesti vanhuspalveluihin.
- Tulevaisuudessa on panostettava palveluiden sähköistämiseen, tietohallintojen yhdistämiseen, tietojohdantamiseen ja palvelumuotoiluun.
- Palveluverkkoa ja investointeja on jatkossa pystyttävä tarkastelemaan ja toteuttamaan yhdessä.

• Sote –uudistus muuttaa koko kunnan roolin ja tehtävät. Oulun kaupungin kuntaliitos muutostyö on kesken ja tulevan SOTE –uudistuksen vuoksi ei ole mahdollista resurssien vuoksi tehdä kuntarakennemuutosta. Esitetyt säästöpotentiaalien realisointi ja toiminnalliset muutokset on kunnissa kuitenkin toimeenpantava.

Yhdyskuntarakenteen toimivuus



- Yhdyskuntarakenne Oulun ympärillä on suhteellisen tiivistä ja tiivistyy myös tulevaisuudessa.
- Yhdyskuntarakenteeseen liittyvät asiat kuten maa- ja tonttipolitiikka sekä asuntopolitiikka on hoidettu onnistuneesti seudullisten linjausten mukaisesti. Joukkoliikenteen osalta palvelut tuotetaan jo yhdessä ja parhaillaan kuntiin on tulossa hyväksyttäväksi seudullinen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole olemassa yksittäisiä yhdyskuntarakenteen kehittämiseen vaikuttavia kohteita, joiden kehittäminen saisi merkittävästi lisäpontta tai -vauhtia kuntaliitoksesta.
- Yhdyskuntarakenteen toimivuuden kysymykset koskevat erityisesti Oulua ja sen eteläpuolella sijaitsevia kuntia, erityisesti Kempelettä ja Liminkaa. Parhaillaan ollaan laatimassa edellisen kuntaliitoksen pohjalta Oulun yleiskaavaa eli työ aikaisemman liitoksen vuoksi on vielä kesken.

Kuntatalouden näkymät

- * Seudun kuntien talous joutuu tulevana vuosina kasvavan palvelukysynnän paineiden vuoksi suuriin haasteisiin. Erityisen riskin muodostavat kuntien kokoerot ja investointitarpeiden erilaisuus. Vaikka selvitysalueen kuntien nykyinen taloustilanne on suhteellisen tasainen, kuntien riskinsietokyvyt vaihtelevat huomattavasti.
- * Talouden tasapainottamista tarvitaan jatkossa kaikissa alueen kunnissa. Sopeuttamismahdollisuus on laskelmien mukaan esimerkiksi 50 miljoonaa euroa pelkästään avaintoimialoihin keskittyen. Yhdistymisavustus olisi 10 miljoonaa euroa koko seudun yhdistyessä. Selvityksen painelaskelma koko alueelle lähivuosiksi olisi 0,2 yksikköä tuloveroprosenttiin. Paine yksittäisille kunnille on kuitenkin paljon kovempi. Toteutuminen lisää eriarvoisuutta kuntalaisten verotuksessa.
- * Uusien sote- ja valtiosuuslaskelmien paine on suurempi ja seudulle epäedullinen.
- * Koko alueella tarvitaan yhteistyötä myös talouden paremmassa hallinnassa – henkilöstösuunnittelu ja sote-ratkaisu ovat keskeisiä.

Demokratian näkymät

- Kaikki selvitysalueen kunnat ovat edistäneet eduksellisen demokratian ja kuntalaisten suoran osallistumisen toimivuutta. Valtuustojen rinnalla toimii nuorisovaltuustoja, vanhusneuvostoja, kylätoimikuntia, vammaisneuvostoja, asukastupia ja erilaisia muita organisointitapoja.
- * Voimaan tulevan kuntalain mukaan osa erilaisista vapaaehtoisista elimistä on tulossa pakollisiksi. Tulevaisuuden kannalta kuntademokratiassa ei kuitenkaan ole keskeistä organisointitapa, vaan millä tavalla kokonaisuus käytännössä muodostuu ja toimii. Uhka on, että kehitys sirpaloituu, eikä laajasta kunnallisesta toimintaympäristöstä muodostu kuntalaisille kattavaa kuvaa, eikä kokonaisuus rohkaise osallistumaan omalla panoksellaan mukaan.
- * Oulun seudun kuntien demokratia-asioiden hoitaminen tarvitsee osallistumisen ja kansalaislähtöisyyden uutta tuleamista. Kuntien väliset erot osallisuuden edistämässä, valtuustojen keskustelutavoissa ja kansalaisten aktivoimisessa ovat suuria.
- * Tarve on kokoavalle kokonaisotteelle ja uusi kuntalaki antaa tähän myös hyvän mahdollisuuden vuoden 2015 alusta lähtien. Alueen kannattaisi rakentaa osallisuuden edistämistä kuntien yhteistä pilottia, jossa huomioitaisiin palvelut ja työpaikat.

Henkilöstönäkökulma

- * Palvelutarpeen kasvu aiheuttaa henkilöstölle tuottavuuden ja taloudellisuuden odotuksia sekä painetta henkilöstömäärän lisäykseen. Henkilöstömäärän ennustettavuus ja vakaus ovat hyviä asioita alueen talouden kannalta.
- * Henkilöstö on suhtautunut selvitykseen myönteisesti, joustavasti ja kokeiluihin avoimesti.
- * Kunnallinen henkilöstö ja sen hyvinvointi on tärkeä laadukkaasti ja tehokkaasti tuotettujen palvelujen edellytys. Tulevaisuuden kannalta on tärkeää uudistua seuraavien kokonaisuuksien pohjalta:
 - * Alueella laaditaan yhteinen henkilöstöohjelma, jossa pyritään vastaamaan palvelukysynnän, henkilöstötarpeen ja taloudellisten vaatimusten haasteisiin. Ohjelma sisältää henkilöstösuunnitelman tuleville vuosille, jossa hyödynnetään eläköityminen.
 - * Osana henkilöstöohjelmaa toteutetaan yhteiset säännöt joustavasta työntekijöiden työnkierrosta ja koulutuksesta seudullisesti.
 - * Järjestetään yhteisiä koulutuksia, joissa tulisi keskittyä muutosten hallintaan, työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen mahdollisimman käytännönläheiseltä ja ratkaisukeskeiseltä pohjalta.

Yhdistymissopimus

Yhdistymissopimus on yleisen tason asiakirja eivätkä kunnat tai ohjausryhmä ole ottaneet sisältöön kantaa .

Yhdistymissopimukseen on kuvattu kuntien päätöksentekoa varten mahdollisen kahdeksan kunnan kuntaliitoksessa yhteisesti sovittavat kokonaisuudet :

- Sopimuksen tarkoitus, sitovuus ja voimaantulo
- Uuden kunnan perustaminen
- Kuntien yhdistymisen strategiset tavoitteet
- Uuden kunnan valmistelu
- Uuden kunnan hallinto
- Henkilöstö
- Palvelut
- Talous
- Yhdistymisen muut järjestelyt

Jatkotoimenpiteet

- Kunnat asettavat tammi- ja helmikuussa asian nähtäville kuukaudeksi
- Alkuvuonna toteutetaan selvityksen esittelyt kuntien valtuustoille ja muille demokratiaryhmille
- **Kuntien valtuustojen päätökset kuntajaosta helmikuun ja huhtikuun välissä.**

Kiitos!

www.ouka.fi/kuntajakoselvitys

Yhteydenotot:

janne.antikainen@mdi.fi

claes.kruger@vm.fi

markku.mollari@vm.fi